

Tarama Sözlüğü'nde -GIn/-GUn Ekli Kelimelere Dair

Emre TÜRKMEN*

Özet

Türkçede yeni kelimeler; türetme, birleştirme, çekim eklerini nadiren de olsa yapım eki gibi kullanma, mevcut kelimeye yeni anlam katma, ödünçleme gibi farklı şekillerde elde edilmektedir. Türetme gerek fiil gerekse isim kök ve gövdelerine getirilen türetim ya da yapım ekleri ile yapılmaktadır. Eklendikleri kök ve gövdelerin türüne göre isimden isim, isimden fiil, fiilden isim, ya da fiilden fiil türeterek çeşitlenen bu ekler aracılığıyla, dilde yeni kavramlara karşılık bulunmaktadır. Türkçe literatürde -GIn/-GUn ekinin alet ismi, eylem adı, eylemin sonucunu gösterme, pekiştirme, çokça yapma ve olma gibi birbirinden oldukça farklı işlevde kelimeler yaptığından söz edilmektedir. Bu çalışmada, *Tarama Sözlüğü*'ndeki -GIn/-GUn ekinin türettiği kelimelere dair bir örneklem ortaya konmaya çalışılmıştır. Ek için ileri sürülen özellikler, *Sözlük*'ten belirlenen örnekleriyle sorgulanmış, ortaya çıkan veriler tablolarla gösterilerek tartışılmıştır. Sonuç olarak tespit edilen -GIn/-GUn eki ile türemiş doksan (90) kelime; üzerine geldiği fiilin hece sayısı, üzerine geldiği fiilin yapma ya da olma belirtmesi, kelime türü, kelime grubu, üzerine aldığı ekler bakımından incelenmiştir. Belirlenen kelimelerdeki ekin ünlüsü, düzlük ve yuvarlaklık bakımından ayrıca detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Tarama Sözlüğü*, fiilden isim yapan ekler, -GIn/-GUn eki.

On the -GIn/-GUn Suffixed Words in the Tarama Sözlüğü

Abstract

New words in Turkish; it is obtained in different ways such as derivation, joining, rarely using shooting attachments as a construction attachment, adding new meaning to the existing word, and borrowing. The derivation is made with derivational or derivational affix attachments to the roots and stems of both the verb and the noun. Through these suffixes, which are diversified by deriving a noun from a noun, a verb from a noun, a noun from a verb, or a verb from a verb, according to the type of roots and stems to which they are added, new concepts are found in the language. In the Turkish literature, it is mentioned that the suffix -GIn/-GUn makes words with very different functions from each other such as tool name, action name, showing the result of the action, reinforcement, making a lot, and being. This study aims to point out a sample of the words derived from the suffix -GIn/-GUn in *Tarama Sözlüğü*. The features put forward for the affix were questioned with the examples determined from the Dictionary, and the resulting data were discussed by showing them with tables. As a result, ninety (90) words derived with the suffix -GIn/-GUn; it has been examined in terms of the number of syllables of the verb on which it comes, the indication of being or doing, the type of word, the word group, the suffixes it takes. The suffix vowel in the determined words is also detailed in terms of flatness and roundness.

Key Words: *Tarama Sözlüğü*, Deriving nouns from verbs, The suffix -GIn/-GUn.

Giriş

Türkçede yeni kelime ihtiyacının karşılanma yollarının başında yapım ya da türetim eki adı verilen eklerin kullanılması gelmektedir. Yapım ekleri, isim ve fiil gövdelerine gelerek onlardan yeni kelimeler türeten eklerdir. Türkçe dil bilgisi çalışmalarında yapım ekleri bahsi, biçim bilgisi bölümlerinde ele alınmakta; *isimden isim, isimden fiil, fiilden isim, fiilden fiil* olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir.

Türkçe literatürde eklerin – eğer kelimeye dönüşmemişlerse (Tolkun, 2019) - kendi başlarına anlamları olmadığı yolunda yaygın bir kanaat vardır. Ancak üzerilerine geldikleri kök ve gövdeleri işlev ve anlam bakımından değiştirebilmektedir. *-GIn/-GUn* eki alanyazında daha çok üzerine geldiği fiil tabanlarının tek heceli ya da çok heceli olması, eklendiği fiil tabanlarının geçişli ya da geçişsiz olması, isim ve sıfat türünde kelimelerin türetmesi özellikleri ile ele alınmaktadır. Bu çalışmada da *-GIn/-GUn* ekli kullanımların; üzerine geldiği kelime kök veya gövdelerin hece sayısı, üzerine geldiği fiil tabanlarının yapma ve olma bildirmesi, kelime türü ve bulunduğu kelime gruplarına dair bir örneklem ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmada veri toplamaya esas olan *Tarama Sözlüğü*, 1963-1972 yılları arasında altı cilt olarak yayımlanmış, altı cilt içinde 227 kitabın taranmasıyla 14.000 madde başı söz, 60.000 tanığa yer verilmiştir. Bizim çalışmamızın amacı ise eski Türkçeden beri metinlerle takip edilebilen ve bugün *yangın, yaygın, salgın* gibi örnekleriyle işlek olarak kullanılan eklerden *-GIn/-GUn* ekinin türetimlerine dair bir örneklem ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik *Sözlük*'teki *-GIn/-GUn* eki ile türetilmiş kelimelere odaklanılmıştır. İncelemeler neticesinde *-GIn/-GUn* ekli doksan (90) örnek belirlenmiştir. Bu eklerin eklendikleri fiil tabanlarından meydana gelen kelimeler ile ilgili olarak ortaya konan verilerin tarihsel söz varlığı çalışmalarına katkıda bulunacağı, beraberinde modern dünyanın gerektirdiği yeni kavramlara karşılık bulunmasında bu eklerden yararlanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada öncelikle Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve son olarak Çağdaş Türk lehçeleri gramerleri sıralamasıyla eklerle ilgili görüşlere değinilmiştir. Ek ve örneklerin gösteriminde kaynak olarak alınan çalışmalardaki transkripsiyon işaretlerine ve orijinal imlaya sadık kalınmıştır. Ardından taramalar neticesinde belirlenen kelimeler, “Tarama Sözlüğünde *-GIn/-GUn* Ekli Kelimeler” başlığı altında verilmiştir. Kelimeler ile ilgili veriler tablolar ile gösterilmiş, yorumlanarak değerlendirilmiştir.

1. -GIn/-GUn Eki ile İlgili Görüşler

Orhun Türkçesi Grameri adlı çalışmasında Tekin (2003, s. 91), “-kun” formunda olmak üzere ekle ilgili tek örneğe (*buzkunça* ‘bozgun gibi, fırtına gibi’) yer verir. Gabain (1988, s. 52) *täzkin* “mülteci”, *tirgin* “kalabalık, dernek” örnekleri ile seyrek görülen fiilden isim yapma eki olduğu kanaatindedir. Erdal (1991, s. 327, s. 328), geçişsiz fiillerin failini ve geçişli fiillerin nesnesini ifade eden “-gXn” ekinin tek heceli fiil köklerine geldiğini, dolayısıyla ekin tüm biçimlerinin iki heceli olduğunu belirtir. Ayrıca bu dönemde ekin geçişli fiillerden fail ismi yapan türevlerinin görülmediğini eklemektedir.

Eski Anadolu Türkçesi kapsamında ise ekin hem geçişli hem geçişsiz fiil köklerine geldiği, edilgen çatıda *-miş* anlamında kelimeler türettiği ve işlek olduğu belirtilir (Gülsevin, 2011, s. 134-135; Gülsevin ve Boz, 2019, s. 107).

Türkiye Türkçesinde araştırmacılar -GIn/-GUn ekinin daha çok tek heceli fiil köklerinden kelimeler türettiği konusunda görüş birliği içindedir (Banguoğlu, 2015; Emre, 1945; Ergin, 2009; Karaağaç, 2013; Korkmaz, 2009). Tek heceli fiil kökleri üzerine gelmesinin yanında “sıfat gibi kullanılan” ya da “alışkanlık”, “berkitme” ve “pekiştirilmiş” sıfatlar türetmesi, ek ile ilgili araştırmacıların hemfikir olduğu bir diğer özelliktir (Banguoğlu, 2015; Hatiboğlu, 1981; Hengirmen, 2007; Korkmaz, 2009). Öte yandan kimi araştırmacılar eki, üzerine geldiği fiil kök ve gövdelerinin yapma ‘geçişli’ ya da olma ‘geçişsiz’ belirtmesi ile ilişkilendirir (Banguoğlu, 2015; Deny, 2012; Gencan, 1979; Korkmaz, 2009). Buna göre ekin daha çok geçişsiz fiillere geldiği, geçişli fiil köklerinden türeyen örneklerinin edilgen anlam taşıdığı, geçişsiz fiil köklerinden türeyen örneklerinin ise etken anlam taşıdığı vurgulanır (Bozkurt, 2009, s. 180; Gencan, 1979, s. 222; Korkmaz, 2009, s. 81). Kimi araştırmacılar ise ekin kalıplaşarak ad olarak kullanıldığı örneklerinin arasında “afet, zorlu davranışları gösteren” ya da “fizikî bir şiddet veya felaket fikrini taşıyan” özelliğine değinir (Banguoğlu, 2015, s. 243; Deny, 2012, s. 510).

Çağdaş Türk lehçelerinden Azerbaycan, Özbek ve Karakalpak Türkçesi gramerlerinde ekin tek heceli fiil köklerine geldiği açıklaması yer almaktadır (Doğan vd., 2010, s. 14; Kartallıoğlu ve Yıldırım, 2007, s. 188; Coşkun, 2014, s. 69; Yıldırım, 2012, s. 52; Uygur, 2010, s. 89). Bunun yanında Özbek, Kazak ve Kırgız Türkçelerinde olmak üzere eklendiği fiil köklerine kazandırdığı aşırılık anlamından söz edilmektedir (Coşkun, 2014, s. 69; Yıldırım, 2012, s. 52; Doğan ve Koç, 2013, s. 196; Kasapoğlu Çengel, 2007, s. 503).

Özetle, -GIn/-GUn eki ile ilgili değerlendirmelere bakıldığında Türkiye Türkçesi gramerlerinde;

1. üzerine geldiği fiilin hece sayısı (tek heceli ya da birden çok heceli),
2. üzerine geldiği fiilin yapma ya da olma belirtmesi (geçişli ya da geçişsiz),
3. üzerine geldiği fiil kök ve gövdelerinden sıfat gibi kullanılan isimler türetmesi,
4. üzerine geldiği fiil kök ve gövdelerinden kalıplaşmış adlar türetmesi,

özellikleri ile ele alınmaktadır. Eski Türkçede örneklerinin nadir görüldüğüne değinilmesine karşın Eski Anadolu Türkçesi kapsamında ekin işlek olduğundan bahsedilmektedir. Öte yandan ekin tek heceli fiil köklerine gelmesi, aşırılık ve abartma kavramları taşıyan kelimeleri karşılaması gibi özelliklerinin Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubu lehçeleri gramerleri ile Türkiye Türkçesi gramerlerinde benzer şekilde ele alındığı görülmektedir.

Burada belirtmelidir ki bütün bu değerlendirmeler, gerek Türkiye Türkçesi ağızları gerekse çağdaş Türk lehçelerinin ağızları esastaki çalışmalar dışında ölçünlü dili esas alan dil bilgisi çalışmalarına dayanmaktadır.

2. *Tarama Sözlüğü*'nde -GIn/-GUn Ekli Kelimeler

Tarama Sözlüğü'nde kelimelerin söz varlığı ve yapım ekleri bakımından değerlendirildiği çalışmalar da söz konusudur. Özavşar (2013), *Tarama Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük*'teki ortak söz varlığında meydana gelen anlam değişmelerini incelemiş; ortaya çıkan anlam değişikliklerini ilgili başlıklarda göstermiştir. Bunlar arasında -GIn/-GUn ekini almış sözcük türevlerinden *soygun*, *tutkun* sözcüklerinin başka anlama geçiş; *argın*, *baskın*, *çapkın*, *düzgün*, *geçkin*, *kırgın*, *salgın*, *şişkinlik*, *yılgın* sözcüklerinin anlam daralması; *algın*, *argın*, *baskın*, *çapkın*, *düzgün*, *ezgin*, *keskin*, *kırgın*, *kızgınlık*, *salgın*, *sergen*, *soygun*, *şişkinlik*, *vurgun*, *yangın*, *yılgın* sözcüklerinin anlam genişlemesi özelliği gösterdiğini belirtmiştir. Ergene (2018: 120-123) ise *Tarama Sözlüğü*'nün ilk iki cildi (A-D) dahilindeki yapım ekleri ve fiilimsileri incelediği çalışmasında fiilden isim yapım ekleri arasında -GIn ekli toplam 19 farklı örneğe yer vermiştir.

Tarama Sözlüğü'nün altı cildinin de tarandığı bu çalışmada toplam doksan (90) -GIn/-GUn ekli madde başı belirlenmiştir. Doksan kelimenin elli dördü (54) farklı fiil kökünden türemiştir. Üzerine geldiği elli dört fiilin elli üçü tek heceli geriye kalan tek fiil ise birden çok hecelidir. Altı farklı türev ile *ar-* fiili, -GIn/-GUn ekinin üzerine en sık geldiği tek heceli fiil köküdür. Bunlardan *ar-* fiilini 5 türev ile *düz-* fiili takip etmektedir. (bk. Tablo: 1)¹.

¹ Tabloda anlam bakımından tayin edilemeyen fiil kökleri (?) işareti ile gösterilmiştir.

Tablo 1. Üzerine Geldiği Fiilin Hece Sayısı Bakımından *-GIn/-GUn* Ekli Kelimeler

	Tek Heceli	Kelime	Birden Çok Heceli	Kelime
1)	<i>al-</i>	algun (TS I., 2009, s. 100)	<i>esir</i> ²	esirgin (TS III., 2009, s.1540) esirgin etmek (TS III., 2009, s. 1540)
2)	<i>ar</i> ³	argın, (argun) (TS I., 2009, s. 192) arkun, (arhun, arkın) (TS I., 2009, s. 218) arkun arkun (argun argun, arhun arhun) (TS I., 2009, s. 219) arkuncacık (TS I., 2009, s. 220) arkuncak, (arkıncak, arhuncak) (TS I., 2009, s. 220) arkunluğile (TS I., 2009, s. 221)		
3)	<i>az-</i>	azgun, (azkun) (TS I., 2009, s. 343) azgunluk (TS I., 2009, s. 343)		
4)	<i>bas-</i>	basgun, (bashun) (TS I., 2009, s. 406) baskın (TS I., 2009, s. 409) dün baskını, (dün basgını, dün baskunu) (TS II., 2009, s. 1314)		
5)	<i>biz-</i>	bizgin (TS I., 2009, s. 625)		
6)	<i>boz-</i>	bozgun söylemek (TS I., 2009, s. 661) bozkun (TS I., 2009, s. 661)		

² “Tipi, kar fırtınası; bora” anlamında *esir*- fiilinin üzerine ‘fiilden nomen actions yapan’ -gın ekini almasıyla oluştuğu belirtilir (Tietze, 2002, s. 741).

³ Korkmaz (2009, s. 81) ekin üzerine geldiği bazı tek heceli fiil köklerinin günümüzde yalnız olarak kullanışta olmasa da ekle birlikte varlığını sürdürebildiğinden söz ederek *argın* (<ar- “yorulmak”), *çapkın*, *eşkin* gibi örneklere yer verir. Benzer şekilde İlhan (2020) “Türkçede Kökü Unutulan Kelimeler” adlı çalışmasında Türkiye Türkçesi temelinde kullanımdan düşen kelimeler üzerinde durur. Burada yer verdiği kırk kadar kelime arasında *yorgun argın* ikilemesindeki *argın* kelimesini kökü unutulmuş kelimelerden kabul eder.

7)	<i>bur-</i>	burkun burkun (TS I., 2009, s. 708)		
8)	<i>çal-</i>	çalgın yürüme (TS II., 2009, s. 807)		
9)	<i>çap-</i>	çapgın at, (çapkın at) (TS II., 2009, s. 824) çapkun etmek (TS II., 2009, s. 826)		
10)	<i>çav-</i>	çavgın (I), (çavkın) (TS II., 2009, s. 842)		
11)	<i>diz-⁴</i>	dizgin depremek (TS II., 2009, s. 1193) dizgin eylemek (TS II., 2009, s. 1193) dizgin uzatmak (TS II., 2009, s. 1193)		
12)	<i>dun-</i>	dungun (TS II., 2009, s. 1257)		
13)	<i>dut-</i>	dutgun (duthun, dutkun, tutgun) (TS II., 2009, s. 1279)		
14)	<i>düş-</i>	yıldızı düşkün, (yılduzu düşkün) (TS VI., 2009, s. 4580)		
15)	<i>düz-</i>	düzgün (I) (TS II., 2009, s. 1369) düzgün (II) (TS II., 2009, s. 1369) düzgün düzmek (TS II., 2009, s. 1370) düzgün etmek (TS II., 2009, s. 1370) düzgünlü etmek (TS II., 2009, s. 1370)		
16)	<i>el-⁵</i>	elgin, (elkin, ilgin) (TS III., 2009, s. 1431)		

⁴ Banguoğlu (2015, s. 243), kökün esas itibarıyla ad olup anlam ve şekilce değiştiği kanaatindedir.

⁵ Clauson (1972, s. 928), *yelgin* "koşan, atı çabuk süren" kelimesinden geliştiği kanaatindedir.

17)	<i>en</i> ⁶	engin (TS III., 2009, s. 1472)		
18)	<i>eş</i> ⁷	eşkin, (eşkün) (TS III., 2009, s. 1556-1557) eşkinci, (eşküncü) (TS III., 2009, s. 1557) eşküne eşmek (TS III., 2009, s. 1557)		
19)	<i>et</i>	etgün (TS III., 2009, s. 1562)		
20)	<i>ez</i>	ezgin (TS III., 2009, s. 1600)		
21)	<i>geç</i>	geçkin, (geçgin, geçgün) (TS III., 2009, s. 1618) geçkin koca (TS III., 2009, s. 1618) sözü geçkin (TS V., 2009, s. 3559)		
22)	<i>gir</i>	girgin olmak (TS III., 2009, s. 1704) ⁸		
23)	<i>göç</i>	göçgün (TS III., 2009, s. 1719) göçgüncü, (göçküncü) (TS III., 2009, s. 1719) göçkün (TS III., 2009, s. 1720)		
24)	<i>ıl</i> ⁹	ılgın (TS III., 2009, s. 1941)		
25)	<i>ış</i> (?)	ışkın (TS III., 2009, s. 1992)		
26)	<i>ız</i>	ızgın (TS III., 2009, s. 1993)		
27)	<i>kaç</i>	kaçgun, (kaçguncu, kaçkın, kaçkun, kaçkuncu) (TS IV., 2009, s. 2156)		

⁶ Kelime kökenbilgisi açısından iki farklı şekilde değerlendirilmektedir. Biri çukur anlamındaki *en ~ in* kelimesinden +gi-n şeklinde geliştiği yönünde iken (Gülensoy, 2007, s. 334; Deny, 2012, s. 510); diğeri *en*- “aşağı inmiş (bir malın değeri ve fiyatı)” etken ‘fiilsıfatı’ (participium activum) manasında sıfat -gin eki ile geliştiği yönündedir (Tietze, 2002, s. 725). *Tarama Sözlüğü*’ndeki “çukur, alçak yer” (TS III., 2009, s. 1472) anlamı göz önüne alındığında kökün *en*- fiili ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

⁷ *eş*- “hızlı yürümek, at üstünde gitmek” (Tietze, 2002, s. 745). Bununla birlikte bazı fiil tabanlarının (*bıçkın, baygın, çapkın, argın, eşkin, dargın*) yazı dilinde anlam ve şekil bakımından değiştiği ya da kullanılmadığı konusunda araştırmacılar hemfikirdir (Banguoğlu, 2015, s. 243; Korkmaz, 2009, s. 81). Bu fiillerin arasında *eş*- fiilinin de olduğu görülmektedir.

⁸ Kelime *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish* (EDT) adlı çalışmada *kirgin* şeklinde geçmektedir (Clauson, 1972, s. 743).

⁹ Kelimenin kökü EDT’de “ılmak, ısınmak” anlamında *yıl*- şeklindedir (Clauson, 1972, s. 919). Öte yandan bazı araştırmacılarca kökün esas itibarıyla ad olup anlamca ve şekilce değiştiği ifade edilir (Banguoğlu, 2015, s. 243).

28)	<i>kar-</i> (?)	karkın (TS IV., 2009, s. 2313)		
29)	<i>kay-</i>	kaykıncak (TS IV., 2009, s. 2385)		
30)	<i>kes-</i>	keskün (TS IV., 2009, s. 2449)		
31)	<i>kır-</i>	kırgın (kırgun, kırkın) (TS IV., 2009, s. 2506-2508) kırgun kılmak (TS IV., 2009, s. 2508) kırgınlık (TS IV., 2009, s. 2510)		
32)	<i>kız-</i>	kızgınlık (TS IV., 2009, s. 2538) kızgunca haber (TS IV., 2009, s. 2538)		
33)	<i>koy-</i> (?)	koygun (TS IV., 2009, s. 2683)		
34)	<i>kus-¹⁰</i>	kusgun urmak (TS IV., 2009, s. 2750) kuskun, (kusgun) (TS IV., 2009, s. 2750) kuskuna kuvvet (TS IV., 2009, s. 2750)		
35)	<i>öt-</i>	ötkün (TS V., 2009, s. 3133)		
36)	<i>sal-</i>	salgın salmak (TS V., 2009, s. 3264) salgun, (salgın, salkı (I)) (TS V., 2009, s. 3265)		
37)	<i>sep-</i>	sepkün (TS V., 2009, s. 3389)		
38)	<i>sin-</i>	sıngın, (singun, sinkın, sinkun) (TS V., 2009, s. 3439-3440) sıngınlık (TS V., 2009, s. 3440)		
39)	<i>sıp-¹¹</i>	sıpkın, (sıpgın, sıpkun) (TS V., 2009, s. 3456)		

¹⁰ Banguoğlu (2015, s. 243), kökün esas itibarıyla ad olup anlamca ve şekilce değiştiği kanaatindedir.

¹¹ Banguoğlu (2015, s. 243), kökün esas itibarıyla ad olup anlamca ve şekilce değiştiği kanaatindedir.

40)	<i>sır</i> ¹²	sırkın (TS V., 2009, s. 3461)		
41)	<i>sor</i> -	sorkun, (sorgun, sorhun) (TS V., 2009, s. 3513)		
42)	<i>soy</i> -	soygun, (soykun) (TS V., 2009, s. 3525) soygun vermek (TS V., 2009, s. 3525)		
43)	<i>şiş</i> -	şişkinlik (TS V., 2009, s. 3670)		
44)	<i>toy</i> - (?)	toygun, (toykun) (TS V., 2009, s. 3836)		
45)	<i>tut</i> -	tutkun (TS V., 2009, s. 3861) tutkunluk (TS V., 2009, s. 3862)		
46)	<i>ur</i> -	urgun (TS VI., 2009, s. 3966) urguncu (TS VI., 2009, s. 3966) urgun malı (TS VI., 2009, s. 3966)		
47)	<i>uy</i> - (?)	uykun (TS VI., 2009, s. 4041)		
48)	<i>ür</i> ¹³	ürkün taşı (TS VI., 2009, s. 4080)		
49)	<i>vur</i> -	vurgun (TS VI., 2009, s. 4174) vurgunluk (TS VI., 2009, s. 4174)		
50)	<i>yan</i> -	yankun, (yangun) (TS VI., 2009, s. 4290)		
51)	<i>yet</i> -	yetkin (TS VI., 2009, s. 4553)		
52)	<i>yıl</i> - (?)	yılgin (I), (yılgun) (TS VI., 2009, s. 4582) yılgin (II) (TS VI., 2009, s. 4582)		
53)	<i>yor</i> -	yorkun (TS VI., 2009, s. 4671)		

¹² Gülensoy (2007, s. 772), *sırk-* şeklinde yer verdiği kelimenin /z/ = /t/ denkliği ile *sız-* köküne gittiğini, /k/'nin de türeme olduğunu belirtir.

¹³ *ür-* "1. Şişirmek; 2. Köpek havlamak" (Gülensoy, 2007, s. 992).

Tarama Sözlüğü'nde *-GIn/-GUn* ekinin üzerine geldiği toplam kırk altı (46) farklı fiil, yapma (geçişli) ve olma (geçişsiz) belirtmesi bakımından incelenmiştir. İncelenen kırk altı farklı fiilden yirmi fiilin geçişsiz geriye kalan yirmi altı fiilin ise geçişli olduğu gözlenmiştir (bk. Tablo: 2).¹⁴

Tablo 2. Üzerine Geldiği Fiilin Yapma ya da Olma Belirtmesi Bakımından *-GIn/-GUn* Ekli Kelimeler

	Geçişli (Yapma)	Kelime ve anlamı	Geçişsiz (Olma)	Kelime
1)	<i>al-</i>	algun: Akli alınmış, meczup. (TS I., 2009, s. 100)	<i>ar-</i>	argın, (argun) 1. Yorgunluk, 2. Yorgun.(TS I., 2009, s. 192) arkun, (arhun, arkın) Aheste, yavaş, ağır, sâkin. (TS I., 2009, s. 218) arkun arkun (argun argun, arhun arhun) Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif, tedricen. (TS I., 2009, s. 219) arkuncacık Yavaşcacık, hafifçecik. (TS I., 2009, s. 220) arkuncak, (arkıncak, arhuncak) Yavaşça, hafifçe, sessizce.(TS I., 2009, s. 220) arkunluğile Yavaşça.(TS I., 2009, s. 221)
2)	<i>bas-</i>	basgun, (bashun): Baskın. (TS I., 2009, s. 406) baskın: (Güreşte) herkese yıkılan. (TS I., 2009, s. 409) dün baskını, (dün basgını, dün baskunu): Gece baskını. (TS II., 2009, s. 1314)	<i>az-</i>	azgun, (azkun): Sapkın. (TS I., 2009, s. 343) azgunluk: Taşkınlık, azgınlık. (TS I., 2009, s. 343)

¹⁴ Eklendikleri fiil tabanları geçişlilik ve geçişsizlik bakımından belirlenemeyen bazı *-GIn/-GUn* ekli kelimeler tabloya dahil edilmemiştir. Bu kelimeler sırasıyla şöyledir: **elgin, (elkin, ilgin)** "Garip, âciz, miskin, sefil." (TS III., 2009, s. 1431), **esirgin** "Bora, fırtına." (TS III., 2009, s.1540), **esirgin etmek** "Fırtına koparmak, şiddetle esmek." (TS III., 2009, s. 1540), **ışkın** "Filiz, sürgün." (TS III., 2009, s. 1992), **ızgın** "Danelerinden beziryağı çıkarılan nebat, kenevir tohumu." (TS III., 2009, s. 1993), **karkın** "Hayvanın sağrısından çıkan siyah ve işe yaramaz deri." (TS IV., 2009, s. 2313), **kusgun urmak** "Kusgun geçirmek." (TS IV., 2009, s. 2750), **kuskun, (kusgun)** "Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve kuyruk altından geçirilen kuşak." (TS IV., 2009, s. 2750), **kuskuna kuvvet** "Tabana kuvvet." (TS IV., 2009, s. 2750), **toygun, (toykun)** "Ak ve çakır doğan." (TS V., 2009, s. 3836), **yılgın (I), (yılğun)** "İlgin ağacı." (TS VI., 2009, s. 4582), **yılgın (II)** "Eğri." (TS VI., 2009, s. 4582).

3)	<i>boz-</i>	bozgun söylemek: Bir şeyin iyi ve fena taraflarını söylemek. (TS I., 2009, s. 661) bozkun: Bozuk. (TS I., 2009, s. 661)	<i>biz-</i>	bizgin: Bezgin, bizar. (TS I., 2009, s. 625)
4)	<i>bur-</i>	burkun burkun: Bükük bükük, kıvrır kıvrır. (TS I., 2009, s. 708)	<i>çap-</i>	çapgın at, (çapkın at): Hızlı koşan at. (TS II., 2009, s. 824) çapkun etmek: Akın etmek. (TS II., 2009, s. 826)
5)	<i>çal-</i>	çalgın yürümek: Şuraya buraya çarparak, intizamsız, delice yürümek. (TS II., 2009, s. 807)	<i>dun-</i>	dungun: Durgun, hareketsiz, işe yaramaz (adam). (TS II., 2009, s. 1257)
6)	<i>çav-</i>	çavgın (I), (çavkın): Şiddetli rüzgâr ve alev. (TS II., 2009, s. 842)	<i>düş-</i>	yıldızı düşkün, (yılduzu düşkün): Talihsiz, bedbaht. (TS VI., 2009, s. 4580)
7)	<i>diz-</i>	dizgin depretmek: Atı harekete geçirmek. (TS II., 2009, s. 1193) dizgin eylemek: Atın dizginini kasıp dört nala kaldırmak, at kaldırmak, at koparmak. (TS II., 2009, s. 1193) dizgin uzatmak: Atı serbest bırakmak, başını salıvermek. (TS II., 2009, s. 1193)	<i>en-</i>	engin: Çukur, alçak yer. (TS III., 2009, s. 1472)
8)	<i>dut-</i>	dutgun (duthun, dutkun, tutgun): Esir, tutsak, mahbus. (TS II., 2009, s. 1279)	<i>eş-</i>	eşkin, (eşkün): 1. Açık adımlarla hızlı yürüyen (at). 2. Atın bu çeşit yürüyüşü. (TS III., 2009, s. 1556-1557) eşkinci, (eşküncü): Atla sefere katılan bir sınıf timar sahibi. (TS III., 2009, s. 1557) eşküne eşmek: Atla sefere katılmak. (TS III., 2009, s. 1557)

9)	<i>düz-</i>	<p>düzgün (I): Kadınların yüzlerine sürdükleri boya allık. 2. Süs, zinet. (TS II., 2009, s. 1369)</p> <p>düzgün (II): Tertip, tertibat, intizamlı hal. (TS II., 2009, s. 1369)</p> <p>düzgün düzmek: Tertibat almak, hile tertip etmek. (TS II., 2009, s. 1370)</p> <p>düzgün etmek: Tedbir almak, tertiplemek. (TS II., 2009, s. 1370)</p> <p>düzgünlü etmek: Süslemek, bezemek. (TS II., 2009, s. 1370)</p>	<i>gir-</i>	<p>girgin olmak: Erkek deve dişini arzulamak. (TS III., 2009, s. 1704)</p>
10)	<i>et-</i>	<p>etgün: Sert, haşın, güçlü. (TS III., 2009, s. 1562)</p>	<i>göç-</i>	<p>göçgün: Göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)</p> <p>göçgüncü, (göçküncü): Göçer, göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)</p> <p>göçkün: Taşınır eşya. (TS III., 2009, s. 1720)</p>
11)	<i>ez-</i>	<p>ezgin: Kederli, gamlı, üzgün. (TS III., 2009, s. 1600)</p>	<i>ıl-</i>	<p>ılgın: Ilıca. (TS III., 2009, s. 1941)</p>
12)	<i>geç-</i>	<p>geçkin, (geçgin, geçgün): 1. Kendinden geçmiş, aşırı sarhoş, aşırı derecede. 2. Pek geçen, çok işleyen, müessir. (TS III., 2009, s. 1618)</p> <p>geçkin koca: Çok ihtiyar adam. (TS III., 2009, s. 1618)</p>	<i>kaç-</i>	<p>kaçgun, (kaçguncu, kaçkın, kaçkun, kaçkuncu): Kaçak, firarî. (TS IV., 2009, s. 2156)</p>
13)	<i>kes-</i>	<p>keskün: Keskin. (TS IV., 2009, s. 2449)</p>	<i>kay-</i>	<p>kaykıncak: Kaygan (TS IV., 2009, s. 2385)</p>
14)	<i>kır-</i>	<p>kırgın (kırgun, kırkın): 1. Geniş ölçüde öldürüşme veya öldürme, kıtâl. 2.</p>	<i>kız-</i>	<p>kızgınlık: Sıcaklık. (TS IV., 2009, s. 2538)</p>

		Maktûl. (TS IV., 2009, s. 2506-2508) kırgun kılmak: Mukatele etmek. (TS IV., 2009, s. 2508) kırgınlık: Çok can kaybına mal olan. (TS IV., 2009, s. 2510)		kızgunca haber: İvedi, acele haber. (TS IV., 2009, s. 2538)
15)	<i>koy-</i>	koygun: Ak doğan (TS IV., 2009, s. 2683)	<i>sin-</i>	sıngın, (sıngun, sınık, sınıkun): 1. Kırık. 2. Mağlup, münhezim. 3. Hezimet (TS V., 2009, s. 3439-3440) sıngınlık: Bozgunluk, mağlûbiyyet. (TS V., 2009, s. 3440)
16)	<i>öt-</i>	ötkün: Tesirli, nafız, keskin, delip geçici. (TS V., 2009, s. 3133)	<i>sır-</i>	sırkın: Hayvan ve kuş pisliği. (TS V., 2009, s. 3461)
17)	<i>sal-</i>	salgın salmak: Gelişigüzel vergi tarhetmek. (TS V., 2009, s. 3264) salgun, (salgın, salkı (I): Salma yoluyla alınan vergi, keyfi vergi. (TS V., 2009, s. 3265)	<i>şiş-</i>	şişkinlik: Kibir, azamet, gurur. (TS V., 2009, s. 3670)
18)	<i>sep-</i>	sepkün: Yeleksiz uzun ok. (TS V., 2009, s. 3389)	<i>uy-</i>	uykun: Âlâmet, bayrak. (TS VI., 2009, s. 4041)
19)	<i>sıp-</i>	sıpkın, (sıpgın, sıpkun): Zıpkın, küçük süngü, harbe. (TS V., 2009, s. 3456)	<i>yet-</i>	yetkin: Olgun, kemale gelmiş, ergin. (TS VI., 2009, s. 4553)
20)	<i>sor-</i>	sorkun, (sorgun, sorhun): Sultanî söğüt. (TS V., 2009, s. 3513)	<i>yan-</i>	yankun, (yangun): Yanmış, yanık. (TS VI., 2009, s. 4290)
21)	<i>soy-</i>	soygun, (soykun): 1. Soyulmuş, soyguna uğramış. 2. Birisinin üzerinden soyulan (elbise.) (TS V., 2009, s. 3525)		

		soygun vermek: Soyulmak (TS V., 2009, s. 3525)		
22)	<i>tut-</i>	tutkun: Tutuk. (TS V., 2009, s. 3861) tutkunluk: Tutukluk (TS V., 2009, s. 3862)		
23)	<i>ur-</i>	urgun: 1. Vurulan, vurulmuş. 2. Vurgun, âşık. (TS VI., 2009, s. 3966) urguncu: Yağmacı, vurguncu. (TS VI., 2009, s. 3966) urgun malı: Vurgun malı, ganimet. (TS VI., 2009, s. 3966)		
24)	<i>ür-</i>	ürkün taşı: Dam kenarına sıralanan korkuluk taşı. (TS VI., 2009, s. 4080)		
25)	<i>vur-</i>	vurgun: Baskın, düşman hücumu. (TS VI., 2009, s. 4174) vurgunluk: Çalınan eşya. (TS VI., 2009, s. 4174)		
26)	<i>yor-</i>	yorkun: Yorgun. (TS VI., 2009, s. 4671)		

Tarama Sözlüğü'nde *-GIn/-GUN* eki ile türetilmiş kelimelere, kelime türü bakımından da bakılmıştır. Buna göre isim görevinde otuz üç (33), sıfat görevinde yirmi yedi (27) ve zarf görevinde beş (5) *-GIn/-GUN* ekli kelime belirlenmiştir. İsim türünde belirlenen kelimelerden yedisi anlamca felaket fikri taşımaktadır.¹⁵ Sıfat türündeki kelimelerden dokuzu, edilgen çatıda *-miş* anlamı taşıyan kelimelere karşılık gelmektedir.¹⁶ İsim ve sıfat dışında zarf olarak

¹⁵ Felaket fikri taşıyan kelimeler; **çavğın (I), (çavkun)** "Şiddetli rüzgâr ve alev." (TS II., 2009, s. 842), **esirgin** "Bora, fırtına." (TS III., 2009, s.1540), **esirgin etmek** "Fırtına koparmak, şiddetle esmek." (TS III., 2009, s. 1540), **kırgın (kırgun, kırkın)** "1. Geniş ölçüde öldürüşme veya öldürme, kıtâl. 2. Maktûl." (TS IV., 2009, s. 2506-2508), **kırgınlık** "Çok can kaybına mal olan." (TS IV., 2009, s. 2510), **sıngın, (singun, sınıkn, sınıkun)** "1. Kırık. 2. Mağlup, münhezim. 3. Hezimet" (TS V., 2009, s. 3439-3440) ve **sıngınlık** "Bozgunluk, mağlûbiyyet." (TS V., 2009, s. 3440).

¹⁶ Bu kelimeleri şöyle sıralamak mümkündür: **algun** "Aklı alınmış, meczup." (TS I., 2009, s. 100), **azgun, (azkun)** "Sapkın." (TS I., 2009, s. 343), **baskın** "(Güreşte) herkese yıkılan." (TS I., 2009, s. 409), **bizgin** "Bezgin, bizar." (TS I., 2009, s. 625), **soygun, (soykun)** "1. Soyulmuş, soyguna uğramış. 2. Birisinin üzerinden soyulan (elbise)." (TS V., 2009, s. 3525), **urgun** "1. Vurulan, vurulmuş. 2. Vurgun, âşık." (TS VI., 2009, s. 3966), **yankun, (yangun)** "Yanmış, yanık." (TS VI., 2009, s. 4290), **yetkin** "Olgun, kemale gelmiş, ergin." (TS VI., 2009, s. 4553) ve **yorkun** "Yorgun." (TS VI., 2009, s. 4671).

kullanılan kelimelerin ise tekrarlar ile ya da *-GIn/-GUn* ekinin üzerine gelen bazı eklerle oluştuğu görülmektedir (bk. Tablo: 3).

Tablo 3. Kelime Türü Bakımından *-GIn/-GUn* Ekli Kelimeler¹⁷

	İsim	Sıfat	Zarf
1)	argın, (argun): 1. Yorgunluk, 2. Yorgun. (TS I., 2009, s. 192)	algun: Akli alınmış, meczup. (TS I., 2009, s. 100)	arkun arkun (argun argun, arhun arhun): Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif, tedricen (TS I., 2009, s. 219)
2)	azgunluk: Taşkınlık, azgınlık. (TS I., 2009, s. 343)	arkun, (arhun, arkın): Aheste, yavaş, ağır, sâkin. (TS I., 2009, s. 218)	arkuncacık: Yavaşcacık, hafifçecik. (TS I., 2009, s. 220)
3)	basgun, (bashun): Baskın. (TS I., 2009, s. 406)	azgun, (azkun): Sapkın. (TS I., 2009, s. 343)	arkuncak, (arkıncak, arhuncak): Yavaşça, hafifçe, sessizce. (TS I., 2009, s. 220)
4)	çavğın (I), (çavkın): Şiddetli rüzgâr ve alev. (TS II., 2009, s. 842)	baskın: (Güreşte) herkese yıkılan. (TS I., 2009, s. 409)	arkunluğile: Yavaşça. (TS I., 2009, s. 221)
5)	dutgun (duthun, dutkun, tutgun): Esir, tutsak, mahbus. (TS II., 2009, s. 1279)	bizgin: Bezgin, bizar. (TS I., 2009, s. 625)	burkun burkun: Bükük bükük, kıvrır kıvrır. (TS I., 2009, s. 708)
6)	düzgün (I): Kadınların yüzlerine sürdükleri boya allık. 2. Süs, zinet. (TS II., 2009, s. 1369)	bozkun: Bozuk. (TS I., 2009, s. 661)	
7)	düzgün (II): Tertip, tertibat, intizamlı hal. (TS II., 2009, s. 1369)	dungun: Durgun, hareketsiz, işe yaramaz (adam). (TS II., 2009, s. 1257)	
8)	esirgin: Bora, fırtına (TS III., 2009, s.1540)	elgin, (elkin, ilgin): Garip, âciz, miskin, sefil. (TS III., 2009, s. 1431)	

¹⁷ Kelime türü, sözlükte verilen ilk anlamdan hareketle belirlenmiştir. Dolayısıyla birinci anlamı sıfat, ikinci anlamı isim özelliği taşıyan *urgun* “1.Vurulan, vurulmuş. 2. Vurgun, âşık” gibi kelimelerde ilk anlam esas alınmıştır.

9)	eşkin, (eşkün): 1. Açık adımlarla hızlı yürüyen (at). 2. Atın bu çeşit yürüyüşü. (TS III., 2009, s. 1556-1557)	engin: Çukur, alçak yer. (TS III., 2009, s. 1472)	
10)	eşkinçi, (eşküncü): Atla sefere katılan bir sınıf timar sahibi. (TS III., 2009, s. 1557)	etgün: Sert, haşın, güçlü. (TS III., 2009, s. 1562)	
11)	göçkün: Taşınır eşya. (TS III., 2009, s. 1720)	ezgin: Kederli, gamlı, üzgün. (TS III., 2009, s. 1600)	
12)	ılgın: Ilıca. (TS III., 2009, s. 1941)	geçkin, (geçgin, geçgün): 1. Kendinden geçmiş, aşırı sarhoş, aşırı derecede. 2. Pek geçen, çok işleyen, müessir. (TS III., 2009, s. 1618)	
13)	ışkın: Filiz, sürgün. (TS III., 2009, s. 1992)	göçgün: Göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)	
14)	ızgın: Danelerinden beziryağı çıkarılan nebat, kenevir tohumu. (TS III., 2009, s. 1993)	göçgüncü, (göçküncü): Göçer, göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)	
15)	karkın: Hayvanın sağrısından çıkan siyah ve işe yaramaz deri. (TS IV., 2009, s. 2313)	kaçgun, (kaçguncu, kaçkın, kaçkun, kaçkuncu): Kaçak, firarî. (TS IV., 2009, s. 2156)	
16)	kırgın (kırgun, kırkın): 1. Geniş ölçüde öldürüşme veya öldürme, kıtâl. 2. Maktûl. (TS IV., 2009, s. 2506-2508)	kaykincak: Kaygan (TS IV., 2009, s. 2385)	
17)	kırgınlık: Çok can kaybına mal olan. (TS IV., 2009, s. 2510)	keskün: Keskin. (TS IV., 2009, s. 2449)	
18)	kızgınlık: Sıcaklık. (TS IV., 2009, s. 2538)	ötkün: Tesirli, nafiz, keskin, delip geçici. (TS V., 2009, s. 3133)	

19)	koygun: Ak doğan (TS IV., 2009, s. 2683)	sıngın, (singun, sınıkın, sinkun): 1. Kırık. 2. Mağlup, münhezim. 3. Hezimet (TS V., 2009, s. 3439-3440)	
20)	kuskun, (kugun): Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve kuyruk altından geçirilen kuşak. (TS IV., 2009, s. 2750)	soygun, (soykun): 1. Soyulmuş, soyguna uğramış. 2. Birisinin üzerinden soyulan (elbise.) (TS V., 2009, s. 3525)	
21)	salgun, (salgın, salkı (I): Salma yoluyla alınan vergi, keyfı vergi. (TS V., 2009, s. 3265)	tutkun: Tutuk. (TS V., 2009, s. 3861)	
22)	sepkün: Yeleksiz uzun ok. (TS V., 2009, s. 3389)	urgun: 1. Vurulan, vurulmuş. 2. Vurgun, âşık. (TS VI., 2009, s. 3966)	
23)	sıngınlık: Bozgunluk, mağlûbiyyet. (TS V., 2009, s. 3440)	urguncu: Yağmacı, vurguncu. (TS VI., 2009, s. 3966)	
24)	sıpkın, (sıpgın, sıpkun): Zıpkın, küçük süngü, harbe. (TS V., 2009, s. 3456)	yankun, (yangun): Yanmış, yanık. (TS VI., 2009, s. 4290)	
25)	sırkın: Hayvan ve kuş pisliği. (TS V., 2009, s. 3461)	yetkin: Olgun, kemale gelmiş, ergin. (TS VI., 2009, s. 4553)	
26)	sorkun, (sorgun, sorhun): Sultanı sđt. (TS V., 2009, s. 3513)	yılgın (II): Eğri. (TS VI., 2009, s. 4582)	
27)	şışkinlik: Kibir, azamet, gurur. (TS V., 2009, s. 3670)	yorkun: Yorgun. (TS VI., 2009, s. 4671)	
28)	toygun, (toykun): Ak ve akır doğan. (TS V., 2009, s. 3836)		
29)	tutkunluk: Tutukluk (TS V., 2009, s. 3862)		

30)	uykun: Âlâmet, bayrak. (TS VI., 2009, s. 4041)		
31)	vurgun: Baskın, düşman hücumu. (TS VI., 2009, s. 4174)		
32)	vurgunluk: Çalınan eşya. (TS VI., 2009, s. 4174)		
33)	yılgın (I), (yılgun): İlgin ağacı. (TS VI., 2009, s. 4582)		

Tarama Sözlüğü'nde *-GIn/-GUn* ekli kelimeler; isim tamlaması, sıfat tamlaması, birleşik fiil, tekrar grubu, isnat grubu ve yönelme grubu gibi çeşitli kelime gruplarında da yer alabilmektedir. Bunlar arasında on altı (16) örnekle birleşik fiil, *-GIn/-GUn* ekli kelimelerin en çok bulunduğu kelime grubudur. Üçer örnekle isim tamlaması ve sıfat tamlaması birleşik fiili izlemektedir (bk. Tablo: 4).

Tablo 4. -GIn/-GUn Ekli Kelimelerin Yer Aldığı Kelime Grupları

Kelime Grubu	Kelime Grubundaki -GIn/-GUn Ekli Kelimeler
<i>İsim Tamlaması</i>	dün baskını, (dün basgını, dün baskunu): Gece baskını. (TS II., 2009, s. 1314) urgun malı: Vurgun malı, ganimet. (TS VI., 2009, s. 3966) ürkün taşı: Dam kenarına sıralanan korkuluk taşı. (TS VI., 2009, s. 4080)
<i>Sıfat Tamlaması</i>	çapgın at, (çapkın at): Hızlı koşan at. (TS II., 2009, s. 824) geçkin koca: Çok ihtiyar adam. (TS III., 2009, s. 1618) kızgunca haber: İvedi, acele haber. (TS IV., 2009, s. 2538)
<i>Birleşik Fiil</i>	bozgun söylemek: Bir şeyin iyi ve fena taraflarını söylemek. (TS I., 2009, s. 661) çalgın yürümek: Şuraya buraya çarparak, intizamsız, delice yürümek. (TS II., 2009, s. 807) çapkun etmek: Akın etmek. (TS II., 2009, s. 826) dizgin depretmek: Atı harekete geçirmek. (TS II., 2009, s. 1193) dizgin eylemek: Atın dizginini kasıp dört nala kaldırmak, at kaldırmak, at koparmak. (TS II., 2009, s. 1193) dizgin uzatmak: Atı serbest bırakmak, başını salıvermek. (TS II., 2009, s. 1193)

	<p>düzgün düzmek: Tertibat almak, hile tertip etmek. (TS II., 2009, s. 1370)</p> <p>düzgün etmek: Tedbir almak, tertiplemek. (TS II., 2009, s. 1370)</p> <p>düzgünlü etmek: Süslemek, bezemek. (TS II., 2009, s. 1370)</p> <p>esirgin etmek: Fırtına koparmak, şiddetle esmek. (TS III., 2009, s. 1540)</p> <p>eşküne eşmek: Atla sefere katılmak. (TS III., 2009, s. 1557)</p> <p>girgin olmak: Erkek deve dişini arzulamak. (TS III., 2009, s. 1704)</p> <p>kırgun kılmak: Mukatele etmek. (TS IV., 2009, s. 2508)</p> <p>kusgun urmak: Kuskun geçirmek. (TS IV., 2009, s. 2750)</p> <p>salgın salmak: Gelişigüzel vergi tarhetmek. (TS V., 2009, s. 3264)</p> <p>soygun vermek: Soyulmak (TS V., 2009, s. 3525)</p>
<i>Tekrar Grubu</i>	<p>arkun arkun (argun argun, arhun arhun): Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif, tedricen (TS I., 2009, s. 219).</p> <p>burkun burkun: Bükük bükük, kıvrır kıvrır. (TS I., 2009, s. 708)</p>
<i>İsnat Grubu</i>	<p>sözü geçkin: Sözü makbul, sözü geçen. (TS V., 2009, s. 3559)</p> <p>yıldızı düşkün, (yılduzu düşkün): Talihsiz, bedbaht. (TS VI., 2009, s. 4580)</p>
<i>Yönelme Grubu</i>	<p>kuskuna kuvvet: Tabana kuvvet. (TS IV., 2009, s. 2750)</p>

İncelemelerde bazı yapım ekleri ile çekim eklerinin *-GIn/-GUn* eki ile türetilen kelimelerin üzerine geldiği de gözlenmiştir. Üzerine gelen eklerden çekim eklerinin üç, yapım eklerinin on üç örneği belirlenmiştir. Dolayısıyla *-GIn/-GUn* ekinin üzerine daha çok yapım eki alma temayülü gösterdiği görülmüştür. Çekim eklerinden *+A* yönelme hâli eki ve *+I 3*. teklik şahıs iyelik eki, yapım eklerinden *+cak*, *+ci*, *+cU*, *+lü*, *+lik*, *+luk* ekleri *-GIn/-GUn* ekinin üzerine gelen eklerdir. Bununla birlikte kimi *-GIn/-GUn* ekli kelimeler üzerine birden çok ek alabilmektedir. İki örneği belirlenen bu kelimelerin birincisinde *+ca* ve *+cık* ekleri, ikincisinde *+luk* ve *+la* eklerinin kalıplaşması söz konusu olmuş, her ikisinin de zarf niteliği taşıdığı görülmüştür (bk. Tablo: 5).

Tablo 5. -GIn/-GUn Ekli Kelimelerin Üzerine Aldığı Ekler

Ek	Örneği	Birden Çok Ek	Örneği
<i>+A</i>	eşküne eşmek (TS III., 2009, s. 1557)	<i>+ca+cık</i>	arkuncacık (TS I., 2009, s. 220)

	kuskuna kuvvet (TS IV., 2009, s. 2750)	<i>+luk+la</i>	arkunluğile (TS I., 2009, s. 221)
<i>+cak</i>	arkuncak, (arkıncak, arhuncak) (TS I., 2009, s. 220) kaykıncak (TS IV., 2009, s. 2385)		
<i>+ci</i>	eşkinici, (eşküncü) (TS III., 2009, s. 1557)		
<i>+cU</i>	göçgüncü, (göçküncü) (TS III., 2009, s. 1719) urguncu (TS VI., 2009, s. 3966)		
<i>+ı</i>	dün baskını, (dün basgını, dün baskunu) (TS II., 2009, s. 1314)		
<i>+lü</i>	düzgünlü etmek (TS II., 2009, s. 1370)		
<i>+lık</i>	kırgınlık (TS IV., 2009, s. 2510) kızgınlık (TS IV., 2009, s. 2538) sıngınlık (TS V., 2009, s. 3440) şişkinlik (TS V., 2009, s. 3670)		
<i>+luk</i>	azgunluk (TS I., 2009, s. 343) tutkunluk (TS V., 2009, s. 3862) vurgunluk (TS VI., 2009, s. 4174)		

Tarama Sözlüğü'nde *-GIn/-GUn* ekinin ünlüsüne düzlük ve yuvarlaklık bakımından da bakılmıştır. Ekin otuz (30) kelimedede düz, kırk sekiz (48) kelimedede yuvarlak, on üç (13) kelimedede ise hem düz hem de yuvarlak şekilli olduğu belirlenmiştir (bk. Tablo: 6)¹⁸.

Tablo 6. Düzlük ve Yuvarlaklık Bakımından *-GIn/-GUn* Eki

¹⁸ Ekin düz ünlülü otuz örneğinde de düzlük-yuvarlaklık uyumu görülmektedir. Yuvarlak ünlülü kırk sekiz örneğinden on ikisi (*algun, arkun, azgun, basgun, çapkun, eşkün, etgün, keskün, kırgun, kızgun, sepkün, yankun*) düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırıdır.

Ünlü	-GIn/-GUn Ekli Kelime
<i>Düz</i>	<p>baskın (TS I., 2009, s. 409)</p> <p>bizgin (TS I., 2009, s. 625)</p> <p>çalgın yürümek (TS II., 2009, s. 807)</p> <p>çapgın at, (çapkın at) (TS II., 2009, s. 824)</p> <p>çavğın (I), (çavkın) (TS II., 2009, s. 842)</p> <p>dizgin depretmek (TS II., 2009, s. 1193)</p> <p>dizgin eylemek (TS II., 2009, s. 1193)</p> <p>dizgin uzatmaq (TS II., 2009, s. 1193)</p> <p>elgin, (elkin, ilgin) (TS III., 2009, s. 1431)</p> <p>engin (TS III., 2009, s. 1472)</p> <p>esirgin (TS III., 2009, s.1540)</p> <p>esirgin etmek (TS III., 2009, s. 1540)</p> <p>ezgin (TS III., 2009, s. 1600)</p> <p>ezginek (TS III., 2009, s. 600)</p> <p>geçkin koca (TS III., 2009, s. 1618)</p> <p>girgin olmak (TS III., 2009, s. 1704)</p> <p>ılgın (TS III., 2009, s. 1941)</p> <p>ışkın (TS III., 2009, s. 1992)</p> <p>ızgın (TS III., 2009, s. 1993)</p> <p>karkın (TS IV., 2009, s. 2313)</p> <p>kaykıncak (TS IV., 2009, s. 2385)</p> <p>kırgınlık (TS IV., 2009, s. 2510)</p> <p>kızgınlık (TS IV., 2009, s. 2538)</p> <p>salgın salmaq (TS V., 2009, s. 3264)</p> <p>sıngınlık (TS V., 2009, s. 3440)</p> <p>sırkın (TS V., 2009, s. 3461)</p> <p>sözü geçkin (TS V., 2009, s. 3559)</p> <p>şışkinlik (TS V., 2009, s. 3670)</p> <p>yetkin (TS VI., 2009, s. 4553)</p> <p>yılgın (II) (TS VI., 2009, s. 4582)</p>

Yuvarlak

- algun** (TS I., 2009, s. 100)
- arkun arkun (argun argun, arhun arhun)** (TS I., 2009, s. 219)
- arkuncacık** (TS I., 2009, s. 220)
- arkunluğile** (TS I., 2009, s. 221)
- azgun, (azkun)** (TS I., 2009, s. 343)
- azgunluk** (TS I., 2009, s. 343)
- basgun, (bashun)** (TS I., 2009, s. 406)
- bozgun söylemek** (TS I., 2009, s. 661)
- bozkun** (TS I., 2009, s. 661)
- burkun burkun** (TS I., 2009, s. 708)
- çapkun etmek** (TS II., 2009, s. 826)
- dungun** (TS II., 2009, s. 1257)
- dutgun (duthun, dutkun, tutgun)** (TS II., 2009, s. 1279)
- düzgün (I)** (TS II., 2009, s. 1369)
- düzgün (II)** (TS II., 2009, s. 1369)
- düzgün düzmek** (TS II., 2009, s. 1370)
- düzgün etmek** (TS II., 2009, s. 1370)
- düzgünlü etmek** (TS II., 2009, s. 1370)
- eşküne eşmek** (TS III., 2009, s. 1557)
- etgün** (TS III., 2009, s. 1562)
- göçgün** (TS III., 2009, s. 1719)
- göçgüncü, (göçküncü)** (TS III., 2009, s. 1719)
- göçkün** (TS III., 2009, s. 1720)
- keskün** (TS IV., 2009, s. 2449)
- kırgun kılmak** (TS IV., 2009, s. 2508)
- kızgunca haber** (TS IV., 2009, s. 2538)
- koygun** (TS IV., 2009, s. 2683)
- kusgun urmak** (TS IV., 2009, s. 2750)
- kuskun, (kusgun)** (TS IV., 2009, s. 2750)
- kuskuna kuvvet** (TS IV., 2009, s. 2750)
- ötkün** (TS V., 2009, s. 3133)
- sepkün** (TS V., 2009, s. 3389)
- sorkun, (sorgun, sorhun)** (TS V., 2009, s. 3513)

	<p>soygun, (soykun) (TS V., 2009, s. 3525)</p> <p>soygun vermek (TS V., 2009, s. 3525)</p> <p>toygun, (toykun) (TS V., 2009, s. 3836)</p> <p>tutkun (TS V., 2009, s. 3861)</p> <p>tutkunluk (TS V., 2009, s. 3862)</p> <p>urgun (TS VI., 2009, s. 3966)</p> <p>urguncu (TS VI., 2009, s. 3966)</p> <p>urgun malı (TS VI., 2009, s. 3966)</p> <p>uykun (TS VI., 2009, s. 4041)</p> <p>ürkün taşı (TS VI., 2009, s. 4080)</p> <p>vurgun (TS VI., 2009, s. 4174)</p> <p>vurgunluk (TS VI., 2009, s. 4174)</p> <p>yankun, (yangun) (TS VI., 2009, s. 4290)</p> <p>yıldızı düşkün, (yılduzu düşkün) (TS VI., 2009, s. 4580)</p> <p>yorkun (TS VI., 2009, s. 4671)</p>
<i>Düz ve yuvarlak</i>	<p>argın, (argun) (TS I., 2009, s. 192)</p> <p>arkun, (arhun, arkın) (TS I., 2009, s. 218)</p> <p>arkuncak, (arkıncak, arhuncak) (TS I., 2009, s. 220)</p> <p>dün baskını, (dün basgını, dün baskunu) (TS II., 2009, s. 1314)</p> <p>eşkin, (eşkün) (TS III., 2009, s. 1556-1557)</p> <p>eşkinci, (eşküncü) (TS III., 2009, s. 1557)</p> <p>geçkin, (geçgin, geçgün) (TS III., 2009, s. 1618)</p> <p>kaçgun, (kaçguncu, kaçkın, kaçkun, kaçkuncu) (TS IV., 2009, s. 2156)</p> <p>kırgın (kırgun, kırkın) (TS IV., 2009, s. 2506-2508)</p> <p>salgun, (salgın, salkı (I)) (TS V., 2009, s. 3265)</p> <p>sıngın, (singun, sınıkın, sınıkun) (TS V., 2009, s. 3439-3440)</p> <p>sıpkın, (sıpgın, sıpkun) (TS V., 2009, s. 3456)</p> <p>yılgin (I), (yılgun) (TS VI., 2009, s. 4582)</p>

Sonuç ve Tartışma

-*GIn/-GUn* eki Eski Türkçede nadir görülen, Eski Anadolu Türkçesi dönemi ile birlikte işlek olarak kullanılan fiilden isim yapma ekidir. Ek ile ilgili Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubu lehçeleri gramerlerinde belirtilen tek heceli fiil köklerine gelmesi, aşırılık ve abartma kavramları taşıyan kelimeleri karşılması, Türkiye Türkçesi ile ortaklık gösteren özelliklerdendir.

Tarama Sözlüğü'nün altı cildinin tarandığı bu çalışmada -*GIn/-GUn* ekli doksan kelime belirlenmiştir. Doksan kelimenin elli dördü, farklı fiil kök ya da gövdesinden meydana gelmiştir.

-*GIn/-GUn* eki ile ilgili olarak gramerlerde daha çok tek heceli fiil köklerine geldiğine değinilmesi, taramalar sonucunda elde edilen verilerle örtüşmektedir. -*GIn/-GUn* ekinin üzerine geldiği elli dört farklı fiil kökünün elli üçü tek hecelidir.

Öte yandan Türkiye Türkçesi gramerlerinde ekin daha çok geçişsiz fiillere geldiği yönündeki yaygın kanaat, *Tarama Sözlüğü* örneklemleri ile farklılık göstermektedir. Elde edilen verilere göre -*GIn/-GUn* ekinin üzerine geldiği toplam kırk altı (46) farklı fiilin yirmisi geçişsiz, geri kalan yirmi altı fiilin ise geçişli olduğu gözlenmiştir.

Sözlük'te -*GIn/-GUn* ekli kelimelerin isim, sıfat ve zarf türünde kelimelerden oluştuğu, isim türünün otuz üç (33), sıfat türünün yirmi yedi (27) ve son olarak zarf türünün beş (5) örnek ile madde başı olarak yer aldığı belirlenmiştir.

Kelime türleri yanında kelime grupları açısından da -*GIn/-GUn* ekli kelimelerin örnekleri *Sözlük*'te geniş yer tutar. Buna göre isim tamlaması, sıfat tamlaması, birleşik fiil, tekrar grubu, isnat grubu ve yönelme grubu gibi çeşitli kelime gruplarında olmak üzere -*GIn/-GUn* ekli toplam yirmi yedi (27) madde başı bulunmaktadır. Bunlar arasında on altı (16) örnekle birleşik fiil, örneği en çok görülen kelime grubudur. Üçer örnekle isim tamlaması ve sıfat tamlaması birleşik fiili izleyen diğer kelime gruplarıdır.

Çalışmada -*GIn/-GUn* ekinin üzerine daha çok yapım eki alma temayülü gösterdiği sonucuna varılmıştır. Çekim eklerinden yönelme hâli eki ve iyelik eki, yapım eklerinden +*cak*, +*ci*, +*cu*, +*cü*, +*lü*, +*lık*, +*lik*, +*luk* gibi ekler, -*GIn/-GUn* ekinin üzerine gelen eklerdir. Bununla birlikte kimi -*GIn/-GUn* ekli kelimelerin üzerine birden çok ek alabildiği, bunların +*ca* ve +*cık* ile +*luk* ve +*la* eklerinin kalıplaşması ile gerçekleştiği görülmüştür.

Belirlenen madde başlarında -*GIn*/*GUn* ekinin ünlüsünün otuz (30) kelimedede düz, kırk sekiz (48) kelimedede yuvarlak, on üç (13) kelimedede ise düz ve yuvarlak şekillerinin bir arada olması ek ile ilgili dikkat çeken bir başka özelliktir.

-*GIn*/*GUn* eki özelinde ortaya konan veri ve değerlendirmelerin Türkçedeki yeni kelime ihtiyacının karşılanma yollarından türetim ile ilgili çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bozkurt, F. (2009). *Türkçenin gizemi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Clarendon Press.
- Coşkun, M. V. (2014). *Özbek Türkçesi grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Deny, J. (2012). *Türk dil bilgisi* (çev. A. U. Elöve; haz. A. Benzer). İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Doğan, L., Efendiyev, A. & Durmuş, O. (2010). Azerbaycan Türkçesi. içinde L. Doğan (Ed.), *Çağdaş Türk lehçeleri el kitabı* (2. Baskı) (ss. 1-91). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Doğan, L., & Hünerli, B. (2010). Kırgız Türkçesi. içinde L. Doğan (Ed.), *Çağdaş Türk lehçeleri el kitabı* (2. Baskı) (ss. 265-373). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Doğan, O. & Koç, K. (2013). *Kazak Türkçesi grameri* (2. Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Emre, A. C. (1945). *Türk dilbilgisi*. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.
- Erdal, M. (1991), *Old Turkic word formation: A functional approach to the lexicon*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Ergene, H. (2018). *Tarama Sözlüğü'nde yapım ekleri ve fiilimsiler (A – D)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Gabain, A. Von (1988). *Eski Türkçenin grameri* (çev. M. Akalın). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi* (4.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde ekler* (3.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G., & Boz, E. (2019). *Eski Anadolu Türkçesi* (4.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türkçenin ekleri* (2.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (2007). *Türkçe dilbilgisi* (9.Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.

- İlhan, N. (2020). Türkçede Kökü Unutulan Kelimeler, *Habarşı*, Filoloji Bilimleri Serisi, Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi, Almatı, 3(73), 221-236.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin dil bilgisi* (2.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kartallıoğlu, Y., & Yıldırım, H. (2007). Azerbaycan Türkçesi. içinde A. B. Ercilasun (Ed.), *Türk Lehçeleri Grameri* (ss. 171-230). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kasapoğlu Çengel, H. (2007). Kırgız Türkçesi. içinde A. B. Ercilasun (Ed.), *Türk Lehçeleri Grameri* (ss. 481-542). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi* (3.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özavşar, R. (2013). *Tarama Sözlüğü ve Türkçe Sözlük'e göre anlam değişimleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Tekin, T. (2003). *Orhun Türkçesi grameri*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve etimolojik Türkiye Türkçesi lugatı*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tolkun, S. (2019). Türkçede nadir görülen bir kelime türetme yolu: Eklerin kelimeleşmesi. içinde Ferruh Ağca & Adem Koç (Eds.), *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 1596-1610). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü I (A-B): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (4. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü II (C-D): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü III (E-İ): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü IV (K-N): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü V (O-T): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü VI (U-Z): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Tarama Sözlüğü VII (EKLER): XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla* (3. Baskı) (haz. Ö. A. Aksoy ve D. Dilçin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uygur, C. V. (2010). *Karakalpak Türkçesi grameri*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Yıldırım, H. (2012). *Özbek Türkçesi (Dil Bilgisi – alıştırmalar – konuşma – metinler)* (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Ekler

algun: Akli alınmış, meczup. (TS I., 2009, s. 100)

argın, (argun): 1. Yorgunluk, 2. Yorgun. (TS I., 2009, s. 192)

arkun, (arhun, arkın): Aheste, yavaş, ağır, sâkin. (TS I., 2009, s. 218)

arkun arkun (argun argun, arhun arhun): Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif, tedricen (TS I., 2009, s. 219)

arkuncacık: Yavaşcacık, hafifçecik. (TS I., 2009, s. 220)

arkuncak, (arkıncak, arhuncak): Yavaşça, hafifçe, sessizce. (TS I., 2009, s. 220)

arkunluğile: Yavaşça. (TS I., 2009, s. 221)

azgun, (azkun): Sapkın. (TS I., 2009, s. 343)

azgunluk: Taşkınlık, azgınlık. (TS I., 2009, s. 343)

basgun, (bashun): Baskın. (TS I., 2009, s. 406)

baskın: (Güreşte) herkese yıkılan. (TS I., 2009, s. 409)

bizgin: Bezgin, bizar. (TS I., 2009, s. 625)

bozgun söylemek: Bir şeyin iyi ve fena taraflarını söylemek. (TS I., 2009, s. 661)

bozkun: Bozuk. (TS I., 2009, s. 661)

burkun burkun: Bükük bükük, kıvır kıvır. (TS I., 2009, s. 708)

çalgın yürüme: Şuraya buraya çarparak, intizamsız, delice yürüme. (TS II., 2009, s. 807)

çapgın at, (çapkın at): Hızlı koşan at. (TS II., 2009, s. 824)

çapkun etmek: Akın etmek. (TS II., 2009, s. 826)

çavğın (I), (çavkın): Şiddetli rüzgâr ve alev. (TS II., 2009, s. 842)

dizgin depretmek: Atı harekete geçirmek. (TS II., 2009, s. 1193)

dizgin eylemek: Atın dizginini kasıp dört nala kaldırmak, at kaldırmak, at koparmak. (TS II., 2009, s. 1193)

dizgin uzatmak: Atı serbest bırakmak, başını salıvermek. (TS II., 2009, s. 1193)

dungun: Durgun, hareketsiz, işe yaramaz (adam). (TS II., 2009, s. 1257)

dutgun (duthun, dutkun, tutgun): Esir, tutsak, mahbus. (TS II., 2009, s. 1279)

- dün baskını, (dün basgını, dün baskunu):** Gece baskını. (TS II., 2009, s. 1314)
- düzgün (I):** Kadınların yüzlerine sürdükleri boya allık. 2. Süs, zinet. (TS II., 2009, s. 1369)
- düzgün (II):** Tertip, tertibat, intizamlı hal. (TS II., 2009, s. 1369)
- düzgün düzmek:** Tertibat almak, hile tertip etmek. (TS II., 2009, s. 1370)
- düzgün etmek:** Tedbir almak, tertiplemek. (TS II., 2009, s. 1370)
- düzgünlü etmek:** Süslemek, bezemek. (TS II., 2009, s. 1370)
- elgin, (elkin, ilgin):** Garip, âciz, miskin, sefil. (TS III., 2009, s. 1431)
- engin:** Çukur, alçak yer. (TS III., 2009, s. 1472)
- esirgin:** Bora, fırtına (TS III., 2009, s.1540)
- esirgin etmek:** Fırtına koparmak, şiddetle esmek. (TS III., 2009, s. 1540)
- eşkin, (eşkün):** 1. Açık adımlarla hızlı yürüyen (at). 2. Atın bu çeşit yürüyüşü. (TS III., 2009, s. 1556-1557)
- eşkinci, (eşküncü):** Atla sefere katılan bir sınıf timar sahibi. (TS III., 2009, s. 1557)
- eşküne eşmek:** Atla sefere katılmak. (TS III., 2009, s. 1557)
- etgün:** Sert, haşın, güçlü. (TS III., 2009, s. 1562)
- ezgin:** Kederli, gamlı, üzgün. (TS III., 2009, s. 1600)
- geçkin, (geçgin, geçgün):** 1. Kendinden geçmiş, aşırı sarhoş, aşırı derecede. 2. Pek geçen, çok işleyen, müessir. (TS III., 2009, s. 1618)
- geçkin koca:** Çok ihtiyar adam. (TS III., 2009, s. 1618)
- girgin olmak:** Erkek deve dişini arzulamak. (TS III., 2009, s. 1704)
- göçgün:** Göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)
- göçgüncü, (göçküncü):** Göçer, göçebe. (TS III., 2009, s. 1719)
- göçkün:** Taşınır eşya. (TS III., 2009, s. 1720)
- ılgın:** Ilıca. (TS III., 2009, s. 1941)
- ışkın:** Filiz, sürgün. (TS III., 2009, s. 1992)
- ızgın:** Danelerinden beziryağı çıkarılan nebat, kenevir tohumu. (TS III., 2009, s. 1993)
- kaçgun, (kaçguncu, kaçkın, kaçkun, kaçkuncu):** Kaçak, firarî. (TS IV., 2009, s. 2156)

karkın: Hayvanın sağrısından çıkan siyah ve işe yaramaz deri. (TS IV., 2009, s. 2313)

kaykıncak: Kaygan (TS IV., 2009, s. 2385)

keskün: Keskin. (TS IV., 2009, s. 2449)

kırgın (kırgun, kırkın): 1. Geniş ölçüde öldürüşme veya öldürme, kıtâl. 2. Maktûl. (TS IV., 2009, s. 2506-2508)

kırgun kılmak: Mukatele etmek. (TS IV., 2009, s. 2508)

kırgınlık: Çok can kaybına mal olan. (TS IV., 2009, s. 2510)

kızgınlık: Sıcaklık. (TS IV., 2009, s. 2538)

kızgunca haber: İvedi, acele haber. (TS IV., 2009, s. 2538)

koygun: Ak doğan (TS IV., 2009, s. 2683)

kusgun urmak: Kuskun geçirmek. (TS IV., 2009, s. 2750)

kuskun, (kusgun): Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve kuyruk altından geçirilen kuşak. (TS IV., 2009, s. 2750)

kuskuna kuvvet: Tabana kuvvet. (TS IV., 2009, s. 2750)

ötkün: Tesirli, nafiz, keskin, delip geçici. (TS V., 2009, s. 3133)

salgın salmak: Gelişigüzel vergi tarhetmek. (TS V., 2009, s. 3264)

salgun, (salgın, salkı (I): Salma yoluyla alınan vergi, keyfî vergi. (TS V., 2009, s. 3265)

sepkün: Yeleksiz uzun ok. (TS V., 2009, s. 3389)

sıngın, (singun, sınıkın, sınıkun): 1. Kırık. 2. Mağlup, münhezim. 3. Hezimet (TS V., 2009, s. 3439-3440)

sıngınlık: Bozgunluk, mağlûbiyyet. (TS V., 2009, s. 3440)

sıpkın, (sıpgın, sıpkun): Zıpkın, küçük süngü, harbe. (TS V., 2009, s. 3456)

sırkın: Hayvan ve kuş pisliği. (TS V., 2009, s. 3461)

sorkun, (sorgun, sorhun): Sultanî söğüt. (TS V., 2009, s. 3513)

soygun, (soykun): 1. Soyulmuş, soyguna uğramış. 2. Birisinin üzerinden soyulan (elbise.) (TS V., 2009, s. 3525)

soygun vermek: Soyulmak (TS V., 2009, s. 3525)

sözü geçkin: Sözü makbul, sözü geçen. (TS V., 2009, s. 3559)

şışkinlik: Kibir, azamet, gurur. (TS V., 2009, s. 3670)

toygun, (toykun): Ak ve çakır doğan. (TS V., 2009, s. 3836)

tutkun: Tutuk. (TS V., 2009, s. 3861)

tutkunluk: Tutukluk (TS V., 2009, s. 3862)

urgun: 1. Vurulan, vurulmuş. 2. Vurgun, âşık. (TS VI., 2009, s. 3966)

urguncu: Yağmacı, vurguncu. (TS VI., 2009, s. 3966)

urgun malı: Vurgun malı, ganimet. (TS VI., 2009, s. 3966)

uykun: Âlâmet, bayrak. (TS VI., 2009, s. 4041)

ürkün taşı: Dam kenarına sıralanan korkuluk taşı. (TS VI., 2009, s. 4080)

vurgun: Baskın, düşman hücumu. (TS VI., 2009, s. 4174)

vurgunluk: Çalınan eşya. (TS VI., 2009, s. 4174)

yankun, (yangun): Yanmış, yanık. (TS VI., 2009, s. 4290)

yetkin: Olgun, kemale gelmiş, ergin. (TS VI., 2009, s. 4553)

yıldızı düşkün, (yılduzu düşkün): Talihsiz, bedbaht. (TS VI., 2009, s. 4580)

yılgin (I), (yılgun): Ilgın ağacı. (TS VI., 2009, s. 4582)

yılgin (II): Eğri. (TS VI., 2009, s. 4582)

yorkun: Yorgun. (TS VI., 2009, s. 4671)

Extended Abstract

There are ways of new word formation such as derivation, compounding, semantic shift, borrowing, etc. One of the ways of word formation is derivation. Owing to various and rich derivational suffixes in Turkish, it is the most frequently used way to create new words. They vary as deriving nouns from nouns, deriving verbs from nouns, deriving nouns from verbs and, deriving verbs from verbs, express new words. The suffix *-GIn/-GUn* which of deriving nouns from verbs creates nouns and adjectives that denote means of an action, the result of an action, and frequent occurrence of an action.

In this paper, a sample of the words derived from the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü* was examined. It was published in six volumes between 1963 and 1972 and included 14.000 entries which formed by scanning 227 literary works. Because of exhibit the historical process of the Turkish language, *Tarama Sözlüğü* is widely accepted as an important dictionary for researchers.

In respect to our examination, the following findings related to *Tarama Sözlüğü* can be mentioned: Ninety (90) various examples which formed with the suffix *-GIn/-GUn* are determined from *Tarama Sözlüğü*. Of the 90 words, 54 were derived from different verb stems. One of them is a multiple syllable verb stem, and the remaining fifty-three are composed of monosyllabic verb stems. So, it concluded that the words derived from the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü* predominantly derived from monosyllabic verb stems.

The following verbs are monosyllabic verb stems with the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü*: *ar-*, *az-*, *bas-*, *biz-*, *boz-*, *bur-*, *çal-*, *çap-*, *çav-*, *diz-*, *dun-*, *dut-*, *düş-*, *düz-*, *el-*, *en-*, *eş-*, *et-*, *ez-*, *geç-*, *gir-*, *göç-*, *ıl-*, *ış-*, *ız-*, *kaç-*, *kar-*, *kay-*, *kes-*, *kır-*, *kız-*, *koy-*, *kus-*, *öt-*, *sal-*, *sep-*, *sin-*, *sıp-*, *sır-*, *sor-*, *soy-*, *şiş-*, *toy-*, *tut-*, *ur-*, *uy-*, *ür-*, *vur-*, *yan-*, *yet-*, *yıl-*, and *yor-*.

A total of forty-six (46) verb stems are examined in terms of whether they are transitive or intransitive verbs. Twenty of them are intransitive and the remaining twenty-six are transitive verbs.

The following verbs which the suffix *-GIn/-GUn* added are transitive in *Tarama Sözlüğü*: *al-*, *bas-*, *boz-*, *bur-*, *çal-*, *çav-*, *diz-*, *dut-*, *düz-*, *et-*, *ez-*, *geç-*, *kes-*, *kır-*, *koy-*, *öt-*, *sal-*, *sep-*, *sıp-*, *sor-*, *soy-*, *tut-*, *ur-*, *ür-*, *vur-*, and *yor-*.

The following verbs which the suffix *-GIn/-GUn* added are intransitive in *Tarama Sözlüğü*: *ar-*, *az-*, *biz-*, *çap-*, *dun-*, *düş-*, *en-*, *eş-*, *gir-*, *göç-*, *il-*, *kaç-*, *kay-*, *kız-*, *sin-*, *sır-*, *şiş-*, *uy-*, *yet-*, and *yan-*.

Also, the words derived from the suffix *-GIn/-GUn* in *Taraa Sözlüğü* were investigated according to their word type. As a result, thirty-three nouns, twenty-seven adjectives, and five adverbs were identified.

Twenty-seven examples of word groups in which the words derived from the suffix *-GIn/-GUn* were determined. These examples are composed of six different word-groups which are possessive construction, adjectival construction, compound verb group, repetition group, imputation group, and dative group. Of these, the highest in terms of number is the compound verb group. The total number of compound verb groups is sixteen. Both possessive construction and adjectival construction have three examples. Repetition group and imputation group have also two examples. The remaining one example of word groups is the dative group.

It has also been observed that some suffixes can come over the words with *-GIn/-GUn* suffixes. These suffixes are derivational suffixes except locative and possessive suffixes. Therefore, the words with *-GIn/-GUn* suffix in *Tarama Sözlüğü* tend to take derivational suffixes.

The words with the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü* take the following derivational suffixes: *+cak*, *+ci*, *+cu*, *+cü*, *+lü*, *+lık*, *+lik*, and *+luk*.

The words with the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü* take following inflectional suffixes: *+a*, *+e*, and *+ı*.

Lastly, the vowel of the suffix *-GIn/-GUn* in *Tarama Sözlüğü* was examined. It was found to be unrounded in thirty (30) words and rounded in forty-eight (48) words. In addition, thirteen words in which both rounded and unrounded vowels all together were identified.

From the analysis that was carried out throughout this paper, the opinion that the suffix *-GIn/-GUn* mostly comes to intransitive verbs in Turkish grammars differs from the sample of *Tarama Sözlüğü*. On the other hand, the opinion that the suffix *-GIn/-GUn* mostly comes to monosyllabic verb roots in Turkish grammars is the same as the data obtained as a result of scans. Moreover, there are similarities between modern Oghuz, Kipchak, and Karluk group Turkish dialects regarding the suffix *-GIn/-GUn* coming to monosyllable verb roots and denoting frequently occurrence of an action. The data and evaluations put forward in the *-GIn/-GUn* suffix can contribute to the studies on derivation in Turkish.